

Poliittisen väkivallan psykologia

Emma Goldman

1917

Emma Goldman
Poliittisen väkivallan psykologia
1917

Haettu 5.1.2014 osoitteesta

<https://sites.google.com/site/vallankritiikki/emma-goldman-maailman-vaarallisimman-naisen-puheita-ja-kirjoituksia/poliittisen-vaekivallan-psykologia>

Kirjasta Maailman vaarallisimman naisen puheita ja kirjoituksia, 2008 Työväen Tuotantokomitea. Suomennos Hannu Toivanen ja Ulla Vehaluoto. Alkuperäisjulkaisu ”The Psychology of Political Violence” kirjassa Anarchism and Other Essays, Third revised edition, New York: Mother Earth Publishing Association, 1917

fi.theanarchistlibrary.org

Poliittisen väkivallan psykologian analysoiminen ei ole ainoastaan äärimmäisen vaikeaa vaan myös hyvin vaarallista. Jos joku käsittelee sellaisia tekoja ymmärryksellä, häntä syytetään heti niiden ylistämisestä. Jos taas joku ilmaisee inhimillistä sympatiaa *attentatoria*¹ kohtaan, hän on vaarassa joutua kohdelluksi mahdollisena rikostoverina. Kuitenkin vain äly ja sympatia voivat johdattaa meidät lähemmäs inhimillisen kärsimyksen syitä ja opettaa meille viime kädessä myös keinot päästä niistä eroon.

Primitiivinen ihminen, joka oli tietämätön luonnon voimista, kauhistui niiden lähestyessä ja piiloutui uhkaavilta vaaroilta. Kun ihminen oppi ymmärtämään luonnon ilmiöitä, hän tajusi, että vaikka ne voivatkin tuhota elämää ja aiheuttaa suuria menetyksiä, ne tuovat myös helpotusta. Vilpittömälle tutkijalle täytyy olla itseltään selvää, että yhteiskunta- ja talouselämäämme kasautuneet voimat, jotka kulmineituvat poliittisen väkivallan teossa, ovat vastaavanlaisia kuin myrskyssä ja salamoinnissa manifestoituvat ilmaston kauhut.

¹ Vallankumouksellinen, joka tekee poliittisen väkivallan teon.

Jotta voi ymmärtää tämän näkemyksen totuuden läpikotaisin, täytyy kokea voimakkaasti yhteiskuntamme vääryyksien häpeällisyys ja koko olemuksen täytyy väristä siitä tuskasta, surusta ja epätoivosta, josta miljoonat ihmiset joutuvat päivittäin kärsimään. Ellemme todellakin ole tulleet osaksi ihmiskuntaa, emme kykene mitenkään ymmärtämään oikeutettua suuttumusta, joka kasvaa ihmisielussa: polttavaa, kuohahtelevaa tunnetta, joka tekee myrskystä väistämättömän.

Tietämättömät massat näkevät yhteiskunnallisia ja taloudellisia epäoikeudenmukaisuuksia vastaan väkivaltaisen protestin suorittavassa ihmisessä villin pedon, julman ja sydämettömän hirviön, joka saa nautintonsa elämän tuhoamisesta ja veressä kylpemisestä. Parhaimmillaankin häntä pidetään edesvastuuttomana hulluna. Mikään ei kuitenkaan voisi olla kauempana totuudesta. Itse asiassa ne, jotka ovat tutkineet näiden ihmisten luonnetta ja persoonallisuutta tai olleet heihin läheisessä kontaktissa, ovat yhtä mieltä siitä, että nimenomaan näiden ihmisten yliherkkyys ympäröivää vääryyttä ja epäoikeudenmukaisuutta kohtaan saa heidät uhrautumaan yhteiskunnallisten rikostemme vuoksi. Huomattavimmat kirjailijat ja runoilijat, jotka ovat käsitelleet poliittisten rikollisten psykologiaa, ovat osoittaneet heitä kohtaan mitä suurinta ihailua. Kuvitteleeko joku, että nämä kirjoittajat olisivat kehottaneet väkivaltaan tai että he olisivat edes hyväksyneet sellaiset teot? Ei tietenkään. He ovat olleet asennoitumiseltaan yhteiskuntatutkijoita; ihmisiä, jotka tietävät, että jokaisen väkivaltaisen teon takana on perustavat syynsä.

Björnsterne Björnson korostaa teoksensa *Yli voimain* toisessa osassa sitä tosiasiaa, että modernit marttyyrit löytyvät nimenomaan anarkistien joukosta – he lunastavat uskonsa verellään ja tervehtivät kuolemaa hymyssä suin, koska he uskovat yhtä vilpittömästi kuin Kristuskin aikoinaan, että heidän marttyyriutensa vapauttaa ihmiskunnan.

Ranskalainen kirjailija Francois Coppée ilmaisee itseään *attaattorin* psykologian suhteen seuraavasti:

näkemyks, jonka mukaan anarkismin opetukset tai opetusten tietyt ilmentymät olisivat vastuussa poliittisen väkivallan teoista.

Anarkismi arvostaa ihmiselämää yli kaiken, enemmän kuin yksikään toinen yhteiskuntateoria. Kaikki anarkistit ovat yhtä mieltä Tolstoin kanssa seuraavasta perustavasta totuudesta: mikäli jonkin tuotteen tuotanto edellyttää ihmiselämän uhraamista, yhteiskunnan tulee pärjätä ilman tuota tuotetta – sen sijaan yhteiskunta ei pärjää ilman tuota elämää. Tämä ei kuitenkaan millään tavoin tarkoita sitä, että anarkismi opettaisi alistumista. Kuinka se voisi-kaan, kun tiedetään, että kaikki kärsimys, kaikki kurjuus ja kaikki vastoinkäymiset ovat seurausta alistumisen synnistä?

Eikö joku amerikkalaisten esi-isistä sanonutkin vuosia sitten, että tyrannian vastustaminen on kuuliaisuutta Jumalalle? Eikä hän ollut edes anarkisti. Minä sanoisin, että tyrannian vastustaminen on ihmisen korkein ihanne. Niin kauan kuin tyranniaa on olemassa missä muodossa tahansa, ihmisen täytyy syvimmissä pyrkimyksissään vastustaa sitä yhtä väistämättä kuin ihmisen täytyy hengittää.

Poliittisen väkivallan teot ovat vain pisara valtameressä verrattuna pääoman ja valtion massaväkivaltaan. Se, että niin harvat ryhtyvät vastarintaan, on vahvin osoitus siitä, miten suuren konfliktin täytyy heidän sielujensa ja sietämättömien yhteiskunnallisten epäoikeudenmukaisuuksien välillä vallitakaan.

Ylikireinä kuin viulun kielet he itkevät ja vaikertavat elämän perään, joka on niin säälimätön, niin julma ja niin kauhistuttavan epäinhimillinen. Jonakin epätoivoisena hetkenä kieli katkeaa. Harjaantumaton korva ei kuule muuta kuin epäsoinnun; mutta he, jotka tuntevat kuolemantuskaisen huudon, ymmärtävät sen harmonian: he kuulevat siinä ihmisluonnon pakottavimman hetken täyttymyksen.

Sellaista on poliittisen väkivallan psykologia.

Jos sellainen ilmiö voi tapahtua maassa, joka on vuosisatojen ajan ollut sosiaalisesti ja yksilöllisesti passiivisuuden hengen kyl- lästävä, niin voidaanko suurten yhteiskunnallisten epäoikeuden- mukaisuuksien aiheuttama suunnaton vallankumouksellistava vai- kutus ihmisen luonteeseen kyseenalaistaa? Voidaanko näiden sa- nojen logiikkaa ja oikeutta epäillä:

Viattomien ihmisen sorto, tyrannia ja mielivaltainen rankaiseminen ovat olleet vieraan vallan hallinnon is- kusanoja Intiassa aina siitä lähtien, kun me ryhdyim- me englantilaisten tavaroiden kauppaboikottiin. Brit- tien petomaiset ominaisuudet ovat ilmeisiä tämän päi- vän Intiassa. He luulevat voivansa alistaa Intian mie- kan voimalla! Juuri tämä röyhkeys on aiheuttanut pommi-iskun, ja mitä enemmän he tyrannisoivat avut- tomia ja aseettomia ihmisiä, sitä enemmän terrorismi lisääntyy. Me voimme paheksua terrorismia ulkomail- ta tullessa ja vieraana kulttuurillemme, mutta se on väistämätöntä niin kauan kuin tyrannia jatkuu, sillä ei pidä syyttää pelkästään terroristia, vaan tyranneja, jotka ovat siihen syypäitä. Terrorismi on avuttomien ja aseettomien ihmisten ainoa voimavara, kun he ovat joutuneet epätoivon partaalle. Heidän puoleltaan se ei ole ikinä rikollista. Rikos piilee tyrannissa.⁶

Jopa konservatiiviset tieteen tekijät ovat alkaneet huomata, ettei perinnöllisyys ole ainoa ihmisluonnetta muovaava tekijä. Ilmasto, ravinto ja ammatti, vieläpä väri, valo ja ääni tulee ottaa huomioon ihmisen psykologian tutkimuksessa.

Jos tämä on totta, kuinka oikeaan osuvampi onkaan väite, jonka mukaan suuret yhteiskunnalliset väärinkäytökset todella vaikutta- vat ja niiden täytyy vaikuttaa eri tavoin erilaisiin mieliin ja tempe- ramentteihin. Ja miten täydellisen väärää onkaan stereotyyppinen

⁶ *The Free Hindustan.*

Vaillantien teloittamisen yksityiskohtien lukeminen jät- ti minut miettelijäksi. Kuvittelin hänen pullistavan köysin sidottua rintaansa, marssivan vakain askelin, terästävän tahtonsa, keskittävän kaiken energiansa ja silmät kiinnittyneinä veitseen syytävän lopulta ki- rouksen huutonsa yhteiskuntaa vastaan. Tahtomatta- ni toinenkin näkymä nousi yhtäkkiä mieleeni. Näin ryhmän miehiä ja naisia painautumassa toisiaan vas- ten soikean sirkusareenan keskellä tuhansien silmien tuijottaessa, kun valtavan amfiteatterin kaikilta por- tailta kohosi kauhistuttava huuto: '*Ad leones!*', ja ala- puolella aukaistiin villieläinten häkit.

En uskonut, että teloitus pantaisiin toimeen. Ensinnä- kään yksikään uhreista ei ollut kuollut, ja oli ollut kau- an tapana olla rankaisematta epäonnistuneesta rikok- sesta ankarimman mukaan. Tämä rikos – oli se aiko- muksiltaan kuinka kauhea tahansa – oli siten epäitse- käs ja abstraktin idean synnyttämä. Miehen mennei- syys, hänen laiminlyöty lapsuutensa ja vastoinkäymis- ten täyttämä elämänsä puhuivat myös hänen puoles- taan. Hänen puolestaan vedottiin vapaassa lehdistössä monin äänin, hyvin kuuluvasti ja kaunopuheisesti. Jot- kut ovat sanoneet tätä 'puhtaasti kirjalliseksi mielipi- desuuntaukseksi' eivätkä suinkaan vailla ylenkatsetta. *Mutta on päinvastoin kunniaksi taiteilijoille ja ajatteli- joille, että he ovat jälleen kerran ilmaisseet halveksun- tansa mestauslavoja kohtaan.*

Edelleen Zola kuvailee teoksissaan *Germinal* ja *Paris* lempeyt- tä ja hyvyyttä sekä syvää myötäelämistä inhimillisen kärsimyksen edessä näissä miehissä, jotka lopettavat elämänsä väkivaltaiseen hyökkäykseen järjestelmäämme vastaan.

Viimeisimpänä mutta ei vähäisimpänä mies, joka ymmärtää luul- tavasti paremmin kuin kukaan muu *attentaattorin* psykologiaa,

loistavan teoksen *Une Psychologie du Militaire Professionel* kirjoittaja M. Hamon, joka on tullut seuraaviin ajatuksia herättäviin jottopäätelmiin:

Rationaalisen metodin vahvistama positiivinen metodi antaa mahdollisuuden luoda ideaalityypin anarkistista, jonka mielenlaatu on yhdistelmä yleisiä psyykkisiä luonteenpiirteitä. Jokaisella anarkistilla on riittävästi tämän ideaalityypin ominaisuuksia, jotta hänet voidaan erottaa muista ihmisistä. Tyypillinen anarkisti voidaan siten määritellä seuraavasti: ihmistä luonnehtii huomattava kapinahenkisyys sen yhdessä tai useammassa muodossa – vastarinta, tutkimus, kritiikki, innovaatio – varustettuna suurella vapauden rakkaudella, joko egoistisella tai individualistisella, ja uteliaisuudella, kiihkeällä tiedonhalulla. Näitä piirteitä täydentää polttava rakkaus toisia kohtaan, korkealle kehittynyt moraalinen herkkyys, syvä oikeudentunto sekä käännytysinto.

Yllä oleviin luonteenpiirteisiin täytyy Alvin F. Sanbornin mukaan lisätä seuraavat teeskentelemättömät ominaisuudet: harvinaislaatuinen rakkaus eläimiä kohtaan, tavaton lempeys kaikissa tavanomaisen elämän suhteissa, poikkeuksellisen vakava käytös, säästäväisyys ja säännöllisyys, jopa ankara pidättyvyys elämän suhteen sekä ylivertainen rohkeus.²

On olemassa itsestänselvyys, jonka tavallinen kadunmies tuntuu aina unohtavan, kun hän parjaa anarkisteja – tai mikä tahansa hänen *bête noirensa* sattuu sillä hetkellä olemaankaan – syylliseksi johonkin juuri tehtyyn ilkeytykseen. Tämä kiistämätön tosiasia on,

² *Paris and the Social Revolution.*

Patersonin italialaisen anarkistiryhmän pieni kokoontuminen päättyi miltei tappeluun. Bresci vaati sataa dollariaan takaisin. Hänen toverinsa rukoilivat ja pyysivät hartaasti häntä antamaan heille maksuaikaa. Lehti kaatuisi, jos he palauttaisivat hänen lainansa. Mutta Bresci vaati ehdottomasti sen palauttamista.

Miten julmaa ja typerää onkaan tietämättömyys. Bresci sai rahansa, mutta menetti tovereidensa hyvän tahdon ja luottamuksen. Heillä ei olisi enää mitään tekemistä sellaisen ihmisen kanssa, jonka ahneus ylittää hänen ihanteensa.

Heinäkuun 29. päivänä 1900 kuningas Umberto ammuttiin kuoliaaksi Monzassa. Nuori italialainen kutoja Patersonista, Gaetano Bresci, oli riistänyt hyvän kuninkaan hengen.

Paterson asetettiin poliisitarkkailuun. Jokaista anarkistiksi tiedettyä jahdattiin ja vainottiin. Ja Brescin teko luettiin anarkismin opetusten syyksi; ikään kuin anarkismin opetukset äärimmäisessä muodossaankaan vastaisivat voimaltaan noiden kuninkaan luokse apua pyytämään vaeltaneiden naisten ja lasten surmaamista. Ikään kuin mikään lausuttu sana, miten puhutteleva tahansa, voisi polttaa ihmisen sielua niin suurella liekillä kuin elämännesteen vuotaminen pisara pisaralta noista kuolevista ruumiista. Sanat tai teot harvoin liikuttavat tavallista ihmistä; ja ne, joille yhteisöllinen sukulaisuus on suurin elävä voima, eivät tarvitse mitään vetoamista kyetäkseen vastaamaan – kuten teräs vastaa magneettiin – yhteiskunnan vääryyksiin ja kauhutekoihin.

Jos yhteiskuntateoria on voimatekijä, joka aiheuttaa poliittiset väkivallan teot, kuinka voidaan selittää viimeaikaiset väkivaltaisuuDET Intiassa, jossa anarkismia tuskin tunnetaan. Enemmän kuin muut vanhat filosofiat, hindulaisuuden opetukset korostavat passiivista vastarintaa, elämästä vetäytymistä ja nirvanaa korkeimpana hengellisenä ihanteena. Kuitenkin yhteiskunnallinen levottomuus lisääntyy Intiassa päivä päivältä, ja vasta äskettäin se johti poliittiseen väkivallan tekoon: hindu Madar Sol Dhingra tappoi sir Curzon Wyllien.

Bresci tuli tähän maahan, tähän mahdollisuuksien maahan, jossa ei tarvitse kuin yrittää saavuttaakseen loistavan menestyksen. Kyllä vain, hänkin yrittäisi menestyä. Hän uurastaisi ahkerasti ja uskollisesti. Hän ei työntekoa pelkäisi, jos se vain auttaisi häntä itsenäisyyteen, miehuuteen ja itsekunnioitukseen.

Täynnä toivoa ja innostusta hän asettui New Jerseyyn Patersoniin, jossa hän löysi kannattavan työpaikan: kuusi dollaria viikossa eräässä kaupungin kutomoista. Kuusi dollaria oli epäilemättä onnenpotku Italiassa, mutta uudessa maassa sillä ei pystynyt edes hengittämään. Hän rakasti pientä kotiaan. Hän oli hyvä aviomies ja omistautunut isä *bambinalleen* Biancallean, jota hän jumaloi. Hän raatoi ja raatoi vuosikaudet. Hän onnistui jopa säästämään sata dollaria kuuden dollarin viikkopalkastaan.

Brescillä oli ihanteita. Hullua, että työmiehellä onkin ihanteita: Patersonissa julkaistiin anarkistista lehteä *La Questione Sociale*.

Joka viikko hän auttoi kokoamaan lehteä, vaikka olikin uupunut työstä, aina pikkutunneille asti. Ja kun tämä pieni uudisraivaaja oli kuluttanut kaikki varansa ja toverit olivat jo vaipuneet epätoivoon, Bresci toi iloa ja toivoa: sata dollaria, kaikki vuosien säästönsä. Se pitäisi lehden hengissä.

Brescin synnyinmaassa ihmiset näkivät nälkää. Sato oli ollut huono, ja maalaisväestöä itseään kohtasi nälänhätä. He vetosivat hyvään kuninkaaseensa Umbertoon: hän auttaisi. Ja niinpä hän tosiaan tekikin. Mykän hiljaisuuden vallitessa maanviljelijöiden vaimot, jotka olivat menneet kuninkaan palatsiin, nostivat näyttille riutuneet lapsensa. Varmastikin tämä liikuttaisi kuningasta. Sitten sotilaat avasivat tulen ja tappoivat nuo kurjat houkat.

Työskennellessään Patersonin kutomossa Bresci luki tästä hirvittävästä verilöylystä. Sielunsa silmin hän näki synnyinmaansa puolustuskyvyttömät naiset ja viattomat lapset teurastettuina aivan hyvän kuninkaan silmien edessä. Hänen sielunsa kavahti kauhusta. Yöllä hän kuuli haavoittuneiden valitukset. Jotkut heistä saattoivat olla hänen tovereitaan, hänen omaa lihaansa. Miksi, miksi nämä rumat murhatyöt?

että murhateot ovat olleet jo ammoisista ajoista lähtien ärsytettyjen ja epätoivoisten luokkien ja yksilöiden vastaus kanssaihmiesten harjoittamiin vääryyksiin, jotka on koettu sietämättömiksi. Sellaiset teot ovat väkivaltainen seuraus väkivallasta, oli tuo väkivalta sitten aggressiivista tai repressiivistä. Ne ovat loukatun ja piinatun ihmisluonnon viimeinen epätoivoinen taistelu vapaamman ilman ja elämän puolesta. Eikä niiden syy ole missään erityisessä vakaumuksessa, vaan itse ihmisluonteen syvyyksissä. Koko historian kulku, niin poliittinen kuin yhteiskunnallinenkin, on täynnä todisteita tästä tosiasiasta. Menemättä sen pidemmälle otetaan kolme tunnetuinta esimerkkiä väkivaltaan ajautuneista poliittisista ryhmittymistä viimeisen viidkymmenen vuoden ajalta: Giuseppe Mazzinin seuraajat Italiassa, feeniläiset Irlannissa sekä terroristit Venäjällä. Olivatko nämä ihmiset anarkisteja? Eivät. Oliko näillä kolmella ryhmittymällä edes samanlaisia poliittisia mielipiteitä? Ei. Mazzinin seuraajat olivat republikaaneja, feeniläiset poliittisia separatisteja ja venäläiset sosiaalidemokraatteja tai perustuslaillisia. Silti epätoivoiset olosuhteet ajoivat heidät kaikki tähän kauhistuttavaan kapinan muotoon. Edelleen kun kohdistamme katseemme tällä tavoin toimineista ryhmittymistä yksilöihin, me kauhistumme sitä ihmisten lukumäärää, jonka pelkkä epätoivo on ajanut heidän yhteisöllisten vaistojensa vastaiseen ilmeiseen väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Nyt, kun anarkismista on tullut yhteiskunnassamme vaikuttava elävä voima, sellaisia tekoja tekevät joskus anarkistit siinä missä muutkin. Sillä yksikään uusi usko, edes kaikkein rauhanomaisin ja humaanein mitä ihmismieli on vielä keksinyt, ei ole ensitulemisessaan

tuonut rauhaa päälle maan – vaan miekan. Tämä ei johdu siitä, että itse opissa olisi jotakin väkivaltaista tai epäsosiaalista, vaan yksinkertaisesti siitä kiihtymyksestä, jonka mikä tahansa uusi ja luova idea saa aikaan ihmisten mielissä, olivat he sitten asian kannattajia tai vastustajia. Anarkismin aate uhkaa toisaalta jokaista vakiintunutta intressiä ja toisaalta se tarjoaa unelman vapaasta ja ylevästä elämästä, joka voitetaan taistelun olemassa olevia vääryyksiä vastaan. Se herättää varmasti mitä ankarinta vastarintaa ja tuo koko muinaisen pahuuden repressiivisen koneiston väkivaltaiseen kosketukseen tämän uuden toivon kapinallisen purkauksen kanssa.

Elämän kurjissa olosuhteissa mikä tahansa unelma mahdollisuudesta, että asiat olisivat paremmin, saa nykyisen kurjuuden tuntumaan vieläkin sietämättömämmältä ja rohkaisee kärsiviä kovaan taisteluun osansa parantamiseksi. Jos nämä taistelut johtavat välittömästi vain suurempaan kurjuuteen, on tuloksena silkkä epätoivo. Esimerkiksi nykyisessä yhteiskunnassamme riistetty palkkatyöläinen, joka käsittää aavistuksenkin siitä, mitä työ ja elämä voisivat olla ja mitä niiden tulisi olla, tajuaa tappavat rutiinit ja olemassaolonsa surkeuden miltei sietämättömiksi; ja vaikka hänellä olisikin voimia ja rohkeutta jatkaa edelleen työssään parhaansa mukaan odottaen, kunnes uudet ajatukset olisivat levinneet niin läpikotaisin yhteiskuntaan, että parempia aikoja olisi odotettavissa, niin pelkkä tosiasia, että hänellä on sellaisia ajatuksia ja että hän yrittää levittää niitä, ajaa hänet vaikeuksiin työnantajansa kanssa. Miten monet tuhannet sosialistit ja eritoten anarkistit ovatkaan menettäneet työnsä ja jopa mahdollisuuden työhön pelkästään mielipiteidensä vuoksi. Ai-

Pian Angiolillo tutustui lehdistön yksityiskohtaisiin selontekoihin. Hän luki inhimillisen sympatian suuresta aallosta, joka kohdistui Montjuicin avuttomiin uhreihin. Hän näki omin silmin Trafalgar Squarella noiden julmuuksien seuraukset, kun muutama Castillon kynsistä paennut espanjalainen tuli Englantiin etsimään turvapaikkaa. Siellä järjestetyssä suuressa kokouksessa nämä miehet avasivat paitansa ja näyttivät poltetun lihansa kammottavat arvet. Angiolillo näki, ja vaikutelma ylitti kaikki teoriat; impulssi oli sanojen, argumenttien ja jopa hänen itsensä tuolla puolen.

Espanjan pääministeri Antonio Canovas del Castillo vieraili tuolloin Santa Aguedassa. Kuten tavallista kaikki tuntemattomat pidettiin poissa hänen ylhäisyytensä luota. Tehtiin kuitenkin yksi poikkeus hienostuneen näköisen tyylikkäästi pukeutuneen italialaisen kohdalla, jota pidettiin merkittävän lehden edustajana. Tämä hienostunut herrasmies oli Angiolillo.

Ministeri Canovas oli aikeissa lähteä ulos ja astui verannalle. Silmä hetkellä Angiolillo kohtasi hänet. Laukaus kajahti ja Canovaksesta tuli ruumis.

Pääministerin vaimo ryntäsi paikalle. ”Murhaaja, murhaaja!” hän huusi osoittaen Angiolilloa. Tämä kumarsi. ”Suokaa anteeksi, hyvä rouva”, hän sanoi, ”kunnioitan teitä naisena, mutta valitan, että te olitte tuon miehen vaimo.”

Angiolillo kohtasi kuolemansa rauhallisesti – kuoleman hirvittävimmissä muodossaan – mieheksi, jonka sielu oli kuin lapsen.

Hänet kuristettiin kuoliaaksi. Hänen ruumiinsa makasi auringonpaisteessa kunnes päivä päättyi iltaan. Ja paikalle virtasi ihmisiä, jotka pelonsekaisina sormellaan osoittaen sanoivat: ”Siinä – rikollinen – raaka murhaaja.”

Miten typerää ja julmaa onkaan tietämättömyys! Se erehtyy aina ja tuomitsee aina.

Huomattavaa samankaltaisuutta Angiolillon tapaukseen nähden on Gaetano Brescin teossa, jonka *attentaatti* kuningas Umbertoa vastaan teki amerikkalaisen kaupungin kuuluisaksi.

Uskonnollisen juhlakulkueen aikana Barcelonassa vuonna 1896 heitettiin pommi. Välittömästi pidätettiin kolmesataa miestä ja naista. Jotkut heistä olivat anarkisteja, mutta enemmistö oli ammattiyhdistysväkeä ja sosialisteja. Heidät heitettiin tuohon kammottavaan Montjuicin vankilaan ja alistettiin hirvittävämpään kidutukseen. Sen jälkeen kun muutamat heistä oli tapettu tai he olivat tulleet hulluiksi, Euroopan liberaali lehdistö otti heidän asiansa esiin, minkä seurauksena joitakin henkiinjääneitä vapautettiin.

Päävastuullinen tämän inkvisition henkiin herättämiselle oli Canovas del Castillo, Espanjan pääministeri. Juuri hän määräsi uhrien kidutuksen, heidän lihansa polttamisen, heidän luidensa murskaamisen ja kieltensä irti repimisen. Harjaantuneena raakuuksien taitoon Kuuban hallintonsa aikana Canovas pysyi täysin kuurona heränneen sivistyneen omantunnon vetoimuksille ja vastalauseille.

Vuonna 1897 nuori italialainen Angiolillo ampui Canovas del Castellon kuoliaaksi. Angiolillo oli synnyinmaassaan toimittaja, jonka rohkeat ilmaisutavat herättivät nopeasti viranomaisen huomion. Vaino alkoi, ja Angiolillo pakeni Italiasta Espanjaan, sieltä sitten Ranskaan ja Belgiaan asettuen lopulta Englantiin. Siellä ollessaan hän sai työpaikan latojana ja ystäväystyi välittömästi kaikkien työtovereidensa kanssa. Yksi heistä kuvasi Angiolilloa näin: ”Hänen ulkomuotonsa viittasi enemmän journalistiin kuin Gutenbergin opetuslapsen. Lisäksi hänen hienostuneet kätensä paljastivat, ettei hän ollut kasvanut ’tynnyrissä’. Rehtine, kauniine kasvoineen, pehmeine, tummine hiuksineen ja eloisine ilmeineen hän näytti ilmielävältä vilkkaan etelämaalaisen tyyppiesimerkiltä. Angiolillo puhui italiaa, espanjaa ja ranskaa, muttei englantia; oma vähäinen ranskan kielen taitoni ei riittänyt pidempiin keskusteluihin. Angiolillo alkoi kuitenkin pian hankkia englannin kielen taitoa; hän oppi nopeasti ja leikiten, eikä kestänyt kauankaan, kun hänestä jo tuli hyvin suosittu latojakumppaneidensa joukossa. Hienoilla ja kuitenkin vaatimattomilla tavoillaan sekä kollegojaan kohti osoittamallaan huomaavaisuudella hän voitti puolelleen kaikkien sydämet.”

noastaan erityisen lahjakas käsityöläinen, vaikka hän olisikin kiihkeä propagandisti, voi toivoa säilyttävänsä pysyvän työpaikan. Entä mitä tapahtuukaan ihmiselle, jonka aivot työskentelevät jatkuvasti uusien ajatusten pyörteissä, joka näkee uuden toivon kajastavan raataville ja kidutetuille ihmisille, joka tietää, ettei hänen ja hänen tovereidensa kärsimys kurjuudessa johdu kohtalon julmuudesta vaan muiden ihmisten epäoikeudenmukaisuudesta – mitä tapahtuukaan sellaiselle ihmiselle, kun hän näkee rakkaimpansa näkevän nälkää, kun hän itse näkee nälkää? Sellaisessa ahdingossa jotkut luonteet, eikä suinkaan vähiten sosiaaliset ja herkkätuntoiset, muuttuvat väkivaltaisiksi. Heistä jopa tuntuu, että heidän väkivaltansa on sosiaalista, ei epäsosiaalista, ja että kun he iskevät milloin ja miten vain taitavat, he eivät iske itsensä vaan ihmisluonnon puolesta, jota häväistään ja riistetään heidän persoonassaan samoin kuin heidän kärsimyskumppaniensa persoonissa. Pitääkö meidän, jotka itse emme ole tässä kammottavassa tilanteessa, katsoa sivusta ja kylmästi tuomita nämä raivotarten ja kohtalotarten sääliittävät uhrit? Pitääkö meidän julistaa vääräuskoisiksi nämä ihmiset, jotka toimivat sankarillisella uhrautuvuudella uhraten elämänsä protestissa, jossa vähemmän sosiaaliset ja tarmokkaat luonteet heittäytyisivät maahan rähmälleen ja matelisivat alhaisessa kuuliaisuudessaan epäoikeudenmukaisuuden ja vääryyden edessä? Pitääkö meidän liittyä siihen tietämättömään ja brutaaliin huutoon, joka leimaa sellaiset ihmiset pahoiiksi hirviöiksi, jotka ilman syytä riehuvat hullun lailla harmonisessa ja viattoman rauhaisassa yhteiskunnassamme? Ei! Me vihaamme murhaa vihalla, joka saattaa vaikuttaa absurdilta liioittelulta Matabelen verilöylyjen puolustelijoiden mielestä, hirttotuomioi-

hin ja pommituksiin paatuneiden mukautujien mielestä, mutta me rappeudumme sellaisissa murhateoissa tai niiden yrityksissä – kuten hekin, joita me tässä käsittelemme – syyllistyen julmaan epäoikeudenmukaisuuteen, jos sysäämme kaiken vastuun teosta välittömän tekijän niskoille. Näiden murhatekojen syyllisyys on jokaisessa miehessä ja naisessa, joka tarkoituksella tai kylmällä välinpitämättömyydellä auttaa ylläpitämään yhteiskunnallisia olosuhteita, jotka ajavat ihmisiä epätoivoon. Ihminen, joka pistää likoon koko elämänsä yritykseen protestoida kanssaihmistensä vääryyksiä vastaan, oman henkensä kustannuksella, on pyhimys verrattuna julmuuden ja epäoikeudenmukaisuuden aktiivisiin ja passiivisiin ylläpitäjiin, vaikkakin hänen protestinsa tuhoaisi oman elämänsä lisäksi myös muita. Se teistä, ken ei yhteiskunnassa ole syntiä tehnyt, heittäköön ensimmäisen kiven.³

Ei ole mitenkään yllättävää, että nykyisin jokainen poliittisen väkivallan teko liitetään anarkisteihin. Kuitenkin miltei jokainen anarkistista liikettä tunteva tietää sen tosiasian, että hyvin suuri osa niistä teoista, joista anarkistit ovat joutuneet kärsimään, ovat joko kapitalistisen lehdistön alulle panemia tai poliisin lietsomia elleivät suorastaan sen tekemiä.

Useita vuosia sitten Espanjassa tehtiin väkivallan tekoja, joihin anarkisteja pidettiin syyllisinä. Heitä jahdattiin kuin villipetoja ja heitettiin vankilaan. Myöhemmin paljastettiin, etteivät näiden tekojen tekijät olleet anarkisteja, vaan poliisilaitoksen henkilökuntaa. Skandaali paisui niin laajaksi, että Espanjan konservatiiviset sanomalehdet vaativat joukon johtajan, Juan Rullin, pidättämistä ja rankaisemista. Hänet tuomittiin sittemmin kuolemaan ja teloitettiin. Oikeudenkäynnin aikana esiin tuotu kohua herättänyt todistusaineisto pakotti poliisitarkastaja Momenton vapauttamaan

³ Pamfletista, jonka on julkaissut Freedom Group of London.

ettei Jumala luonut ihmistä vaan ihminen loi Jumalan. Ja huomasin, että niillä, jotka haluavat omaisuuttaan kunnioitettavan, on intressi saarnata paratiisista ja helvetistä ja pitää ihmiset tietämättömyydessä.

Jokin aika sitten Vaillant heitti pomminsa edustajainhuoneeseen protestoidakseen vallitsevaa yhteiskuntajärjestelmää vastaan. Hän ei tappanut ketään, vain haa-voitti muutamia henkilöitä. Kuitenkin porvarillinen oikeus tuomitsi hänet kuolemaan. Ja tyytymättä syyllisen tuomitsemiseen he alkoivat vainota anarkisteja. He eivät pidättäneet ainoastaan niitä, jotka olivat tunteet Vaillantia, vaan jopa sellaisia, jotka olivat olleet läsnä anarkistienluentotilaisuudessa.

Valtiovalta ei ajatellut näiden ihmisten vaimoja ja lapsia. Ei ajateltu sitä, etteivät vankiloissa pidetyt miehet olleet ainoita, jotka kärsivät, ja että heidän lapsensa itkivät ruokaa. Porvarillinen oikeus ei vaivautunut piittaamaan näistä viattomista, jotka eivät vielä tiedä, mitä yhteiskunta on. Ei ole heidän syynsä, että heidän isänsä ovat vankilassa; lapset haluavat vain syödä.

Viranomaiset ryhtyivät suorittamaan kotietsintöjä ja aukomaan yksityiskirjeitä, kieltämään luentoja ja kokouksia ja harjoittamaan mitä häikäilemättömintä sortoa meitä vastaan. Vielä nytkin sadat anarkistit ovat pidätettyinä kirjoitettuaan artikkelin sanomalehteen tai ilmaistuaan mielipiteensä julkisesti.

Arvoisat valamiehistön jäsenet, te olette porvarillisen yhteiskunnan edustajia. Jos te haluatte minun pääni, viekää se; mutta älkää luulkokaan, että niin tekemällä te pysäytätte anarkistisen propagandan. Varokaa, sillä ihmiset niittävät sitä, mitä he ovat kylväneet.

tuntia päivässä mitättömällä kahdenkymmenen centtien palkalla. Kahdeksantoista- tai kaksikymmenvuotiaat nuoret naiset työskentelevät myös viisitoista tuntia päivässä palkan irvikuvaa vastaan. Eikä tämä tapahdu vain minun maanmiehilleni, jotka hikoilevat koko pitkän päivän leivänkannikkaa vastaan heidän työvoimansa tuottaessa vaurautta riittämiin. Työläiset pakotetaan elämään mitä kurjimmissa olosuhteissa ja heidän ateriansa koostuu pienestä leipäpalasta, muutamasta lusikallisesta riisiä ja vedestä; joten kun he ovat kolmekymmentä- tai nelikymmenvuotiaita, he ovat loppuun ajettuja ja menevät kuolemaan sairaaloihin. Lisäksi huonon ruoan ja liian työn seurauksena satoja näitä onnettomia olentoja vaivaa pellagra – sairaus, joka kotimaassani iskee lääkäreiden mukaan niihin, jotka ovat aliravittuja ja joutuvat elämään raadannan ja puutteen täyttämää elämää.

Olen huomannut, että on niin monia ihmisiä, jotka ovat nälkäisiä ja niin monia lapsia, jotka kärsivät, samalla kun kaupungit ovat tulvillaan leipää ja vaatteita. Näin monia suuria kauppoja pullollaan vaate- ja villatavaraa; näin myös varastoja täynnä vehnää ja intialaista maissia, jotka kyllä kelpaisivat puutteenalaisille. Toisaalta näin tuhansia ihmisiä, jotka eivät tee työtä eivätkä tuota mitään, vaan elävät muiden työn kustannuksella; jotka kuluttavat joka päivä tuhansia frangeja pelkkiin huvituksiinsa; jotka turmelevat työläisten tyttäret; jotka omistavat neljä- tai viisikymmenhuoneisia asuntoja, kaksi- tai kolmekymmentä hevosta, monia palvelijoita, sanalla sanoen kaikki elämän mukavuuDET.

Minä uskoin Jumalaan; mutta kun näin niin suurta epätasa-arvoisuutta ihmisten välillä, minä tunnustin,

anarkistit täysin kaikista kytkennöistä pitkän ajanjakson aikana tehtyihin tekoihin. Asia johti useiden poliisiviranomaisten erottamiseen, heidän joukossaan tarkastaja Tressols, joka taas kostoksi paljasti, että pomminheittäjäpoliisijengin takana oli muita korkeammassa asemassa olevia, jotka rahoittivat ja suojelivat poliiseja.

Tämä on vain yksi hätkähdyttävä esimerkki siitä, miten anarkistisaliittoja tuotetaan.

Se, että amerikkalainen poliisi voi aivan yhtä helposti vannoa väärän valan, että he he ovat aivan yhtä armottomia, brutaaleita ja ovelia kuin eurooppalaiset kollegansa, on tullut todistetuksi useammin kuin kerran. Meidän täytyy vain muistaa marraskuun yhdenentoista päivän tragedia vuodelta 1887, joka tunnetaan Heinätorin mellakkana⁴.

Kukaan, joka yhtään tuntee tapausta, ei voi epäillä sitä, etteivätkö ne anarkistit, jotka oikeuden päätöksellä murhattiin Chicagossa, olisi kuolleet valehtelevan, verenjanoisen lehdistön ja julman poliisialaliiton uhreina. Eikö itse tuomari Gary sanonutkin: ”Te ette ole oikeudessa siksi, että te olisitte olleet Heinätorin pommi-iskun takana, vaan siksi, että te olette anarkisteja.”

Kuvernööri Altgeldin teettämä puolueeton ja perusteellinen tutkimus tästä amerikkalaisen kunnian häpeätahrasta todisti tuomari Garyn brutaalin vilpittömyyden oikeaksi. Sen seurauksena Altgeld armahti kolme anarkistia ansaiten täten jokaisen vapautta rakastavan miehen ja naisen ikuisen kunnioituksen.

Kun lähestymme syyskuun kuudennen päivän tragediaa vuonna 1901, kohtaamme yhden huomiota herättävimmistä esimerkeistä siitä, miten vähän yhteiskuntateoriat ovat vastuussa poliittisesta väkivallasta. ”Emma Goldman yllytti anarkisti Leon Czolgoszin tekoonsa.” No ihan varmaan! Eikö hän yllyttänytkin väkivaltaan jo

⁴ Tässä kohtaa Goldmanilla on pieni sekaannus. Heinätorin mellakka oli toukokuussa 1886, kun taas sen seurauksena tuomitut anarkistit teloitettiin 11.11.1887. (suom. huom.)

ennen syntymäänsä, ja eikö hän jatka tätä yllyttämistä vielä kuolemansa jälkeenkin? Mikä tahansa on mahdollista, mitä tulee anarkisteihin.

Vielä tänä päivänä yhdeksän vuotta tragedian jälkeen, kun on sata kertaa todistettu, ettei Emma Goldmanilla ollut mitään tekemistä tapahtuneen kanssa, ettei ole olemassa minkäänlaista todistusaineistoa, joka osoittaisi, että Czolgosz olisi ikinä kutsunut itseään anarkistiksi, joudumme kohtaamaan saman poliisin sepittämän ja lehdistön ikuistaman valheen. Kukaan elävä sielu ei ole koskaan kuullut Czolgoszin antavan sellaista lausuntoa, eikä ole olemassa yhtä ainutta kirjoitettua sanaa todistamassa, että hän olisi koskaan henkäissyt sellaista syytöstä. Ei ole muuta kuin tietämättömyys ja mielisairas hysteria, jotka eivät ole vielä ikinä ratkaisseet syyn ja seurauksen yksinkertaisintakaan ongelmaa.

Vapaa tasavallan presidentti tapettu! Mikä muu voisikaan olla syynä kuin että *attentaattorin* on täytynyt olla mielisairas tai että hänet on yllytetty tekoonsa.

Vai vapaa tasavalta! Kuinka myytti ylläpitääkään itseään, kuinka se jatkaakaan jopa verrattain älykkäiden pettämistä, sumuttamista ja sokaisemista hirvittävään järjettömyyteen asti. Vapaa tasavalta! Ja kuitenkin hieman yli kolmenkymmenen vuoden aikana pieni parasiittien joukko on onnistunut ryöstämään Yhdysvaltain kansan ja tallemaan sen perustavat periaatteet, jotka tämän maan isät ovat laatineet taaten jokaiselle miehelle, naiselle ja lapselle ”elämän, vapauden ja onnen tavoittelun”. Kolmenkymmenen vuoden ajan he ovat lisänneet varallisuuttaan ja valtaansa työläisten valtavien joukkojen kustannuksella kasvattaen näin työttömien, nälkäisten, kodittomien ja osattomien armeijaa, joka tallaa maata idästä länteen ja pohjoisesta etelään etsien turhaan työtä. Kodit ovat jo pitkään jääneet pienokaisten hoitoon, kun vanhemmat tuhlaavat elämänsä ja voimansa pelkän nälkätalteen vuoksi. Kolmenkymmenen vuoden ajan on Amerikan pontevia poikia uhrattu teollisuusosan tantereilla ja tyttäriä häväistetty turmeltuneissa tehdasympäristöissä. Tämä kansakunnan terveyttä, elinvoimaa ja ylpeyttä jäytä-

mätön tapahtui: presidentti Carnot tapettiin. *Attentaattorin* käyttämän stiletin kahvaan oli kaiverrettu paljon puhuvasti:

VAILLANT!

Sante Caserio oli anarkisti. Hän olisi päässyt pakoon ja voinut siten pelastaa itsensä, mutta hän jäi paikoilleen – hän vastasi seurauksista.

Hän ilmaisee syynsä teolleen niin yksinkertaisella, hienostuneella ja lapsenomaisella tavalla, että mieleen muistuu Caseriolle osoitettu koskettava kunnianosoitus hänen opettajaltaan pienestä kyläkoulusta. Kyseessä oli Ada Negri, italialainen runoilija, joka puhui Caserion suloisena, herkkänä taimena, rakenteeltaan liian hienona ja herkkänä kestääkseen maailman julmuuden.

Arvoisat valamiehien jäsenet! En aio puolustautua, vaan ainoastaan selittää tekoani.

Jo varhaisen nuoruuteni päivistä lähtien olen saanut oppia, että nykyinen yhteiskunta on huonosti organisoitu – niin huonosti, että joka päivä lukuisat rannoituneet miehet tekevät itsemurhan jättäen naisensa ja lapsensa mitä hirvittävämpään hätään. Työläiset tuhansittain etsivät työtä eivätkä voi löytää sitä. Köyhät perheet kerjäävät ruokaa ja vapisevat kylmyydestä; he kärsivät suurinta mahdollista kurjuutta; pienokaiset pyytävät epätoivoisilta äideiltään ruokaa eivätkä nämä voi sitä heille tarjota, koska heillä ei ole mitään. Nekin harvat esineet, mitä kodeissa on ollut, on jo myyty tai pantattu. He eivät voi muuta kuin kerjätä almuja; ja usein heidät pidätetään irtolaisina.

Jätin synnyinpaikkani, koska liikutuin alinomaan kyyneleihin nähdessäni kahdeksan- tai kymmenvuotiaita pikkutyttöjä pakotettuina työskentelemään viisitoista

kunnasta niin pian kuin mahdollista, eliminoiduksi tulemisen uhallakin, ja niin lujaa kuin mahdollista. Tervehditty olkoon hän, joka työskentelee tämän muutoksen hyväksi, ei väliä millä keinoin! Tämä ajatus on ohjannut minua kaksintaistelussani auktoriteetin kanssa, mutta koska olen tässä kaksintaistelussa onnistunut vain haavoittamaan vastustajaani, on nyt sen vuoro iskeä minua.

Nythän on niin, hyvät herrat, etten minä juuri piittaa, minkä rangaistuksen te minulle annatte, sillä kun nyt katson tätä seurakuntaa järjen silmin, en voi olla hymyilemättä, kun näen teidän – merkityksettömien atomien järkeilemässä vain, koska teillä on selkäydinjatke – ottavan oikeudeksenne tuomita yhden kanssaihmisistänne.

Voi, hyvät herrat, kuinka vähäinen asia onkaan teidän seurakuntanne ja tuomionne ihmiskunnan historiasa; ja kuinka pieni asia on puolestaan ihmisen historia siinä pyörremyrskyssä, joka sitä kuljettaa läpi äärettömyyksien. Ihmisen historia on tuomittu katoamaan tai ainakin muuttumaan, jotta sama historia ja samat tosiasiat voivat alkaa uudestaan siinä todellisten kosmisten voimien loputtomassa leikissä, jotka uudistavat ja muuttavat itseään ikuisesti.

Väittääkö joku, että Vaillant oli tietämätön ja turmeltunut mies tai että hän oli mielipuoli? Eikö hänen mielensä ollut pikemminkin poikkeuksellisen selvä ja analyttinen? Ei siis ihme, että Ranskan parhaat älylliset voimat puhuivat hänen puolestaan ja allekirjoitivat anomuksen presidentti Carnot'lle pyytäen tätä kumoamaan Vaillant'in kuolemantuomion.

Carnot ei suostunut mitään pyyntöjä kuuntelemaan; hän vaati enemmän kuin rippeet, hän halusi Vaillant'in pään, ja siksi väistä-

vä prosessi on jatkunut pitkien ja ikävien vuosien ajan ilman suurtaakaan protestia osattomien ja sorrettujen taholta. Tämän ”vapaan maamme” menestysten ja voittojen hulluiksi tekemät rahamahdit ovat tulleet aina vain röyhkeämmiksi sydämettömissä ja julmissa pyrkimyksissään kilpailla ylivallassa Euroopan mätien ja rappeutuneiden tyrannioiden kanssa.

Turhaan valehteleva lehdistö hylkäsi Leon Czolgoszin ulkomalaisena. Nuorukainen oli oman vapaan amerikkalaisen maaperämme tuote. Se oli tuudittanut häntä uneen sanoilla

My country, 'tis of thee,
Sweet land of liberty.

Kuka osaa sanoa, miten monta kertaa tämä Amerikan lapsen oli iloinnut heinäkuun neljännen juhlassa tai sisällissodan muistopäivänä, jolloin hän uskollisesti kunnioitti kansakunnan puolesta kaatuneita? Kuka tietää, etteikö myös hän olisi ollut halukas ”taistelemaan tämän maan puolesta ja kuolemaan sen vapauden tähden”, kunnes hänelle valkeni, ettei niillä, joihin hän kuului, ole isänmaata, koska heiltä on ryöstetty kaikki minkä he ovat tuottaneet; kunnes hän tajusi, että hänen nuoruuden unelmiensa vapaus ja itsenäisyys olivat silkkää farssia. Leon Czolgosz parka, sinun rikoksesi oli liian herkkä yhteiskunnallinen tietoisuus. Toisin kuin ihanteetomat ja aivottomat amerikkalaiset veljesi, sinun ihanteesi kohosivat vatsan ja pankkitilin yläpuolelle. Ei ihme, että teit vaikutuksen yhteen ihmiseen kaiken sen raivostuneen väkijoukon keskellä oikeudenkäynnissäsi – erääseen lehtinaiseen, joka piti sinua haaveilijana, täydellisen välinpitämättömänä ympäristösi suhteen. Sinun suurissa, uneksivissa silmissäsi on varmaankin siintänyt uusi ja ihana huomen.

Sitten viimeisimpään esimerkkiin poliisin tehtailemista anarkistien salajuonista. Tuossa verentahraamassa kaupungissa, Chicagossa, nuori mies nimeltään Averbuch yritti murhata poliisipäällikkö Shippyn. Ja välittömästi oltiin huutamassa joka suuntaan, että Averbuch oli anarkisti ja että anarkistit olivat syyppäitä. Jokaista,

jonka tiedettiin yhtään elätelleen anarkistisia ajatuksia, valvottiin tarkasti, useita ihmisiä pidätettiin, erään anarkistiryhmän kirjasto takavarikoitiin ja kaikki kokoukset tehtiin mahdottomiksi. On sanomattakin selvää, kuten niin monta kertaa aiemminkin, että minua piti välttämättä pitää syyllisenä koko juttuun. Ilmeisesti amerikkalainen poliisi luulee minun omaavan yliluonnollisia voimia. Minä en tuntenut Averbuchia; en ollut koskaan edes kuullut hänen nimeään; ja ainoa tapa, jolla olisin voinut olla hänen kanssaan ”sala-liitossa”, olisi ollut astraaliruumiini kautta. Mutta toisaalta poliisi ei piittaa järjestä tai oikeudenmukaisuudesta. He etsivät helppoa uhria kätkeäkseen täydellisen tietämättömyytensä syistä, poliittisen teon psykologiasta. Oliko Averbuch anarkisti? Asiasta ei ole minkäänlaista näyttöä. Hän oli ollut vasta kolme kuukautta tässä maassa, hän ei osannut kieltä ja sikäli kuin minä kykenin ottamaan selville, hän oli tuiki tuntematon Chicagon anarkistien parissa.

Mikä sai hänet tekemään tekonsa? Kuten useimmat nuoret venäläiset maahanmuuttajat, Averbuch epäilemättä uskoi Amerikan myyttiseen vapauteen. Hän sai ensikosketuksensa poliisin pamppuun työttömien paraatin väkivaltaisen hajottamisen aikana. Edelleen hän sai kokea amerikkalaista tasa-arvoa ja mahdollisuuksia yrittäessään turhaan löytää työnantajaa. Lyhyesti sanottuna kolmen kuukauden oleskelu yltäkylläisyyden maassa oli pakottanut hänet kohtaamaan sen tosiasian, että osattomat ovat samassa asemassa kaikkialla maailmassa. Synnyinmaassaan hän oli luultavasti oppinut, ettei hätä lue lakia: venäläisen ja amerikkalaisen poliisin välillä ei ollut mitään eroa.⁵

⁵ 19-vuotias venäjänjuutalainen Lazarus Averbuch meni poliisipäällikkö Shippyn kotiin 2.3.1908, jolloin Shippy henkivartijoineen ampui hänet kuoliaaksi seitsemällä laukauksella. Shippyn kertomuksen mukaan Averbuchin katse oli vihamielinen ja tämä oli puukottanut häntä kylkeen, jolloin hänet oli ollut pakko tappaa. Edelleen Shippyn kertomuksen mukaan Averbuchin viha olisi johtunut siitä, että Shippy oli kieltänyt Emma Goldmania pitämästä puheita Chicagossa. Averbuchin sisaren Olgan mukaan tällä ei kuitenkaan ollut mitään yhteyksiä anarkisteihin tai radikaaleihin. Shippyn väitteet Averbuchin anarkistisuudesta saivat kuitenkin lehdistön taakseen. Tapaus on edelleen ratkaisematta. (suom. huom.)

te odottaa! Tarvitaan kovaa ääntä, jotta saadaan kuu-ro kuulemaan. He ovat liian kauan vastanneet ääniimme vangitsemisilla, köönsillä ja teloituskomppanioiden kiväärinlaukauksilla. Älkää luulkokaan, että pommini räjähdys olisi ollut ainoastaan kapinallisen Vaillantien huuto, se oli huuto kokonaiselta ihmisjoukolta, joka puolustaa oikeuksiaan ja joka tulee pian toimimaan sanojensa lisäksi. Sillä saatte olla varmoja siitä, että turhaan he lakeja säättävät. Ajattelijoiden ideoita ne eivät pysäytä. Kuten eivät viime vuosisadallakaan mitkään valtaapitävät voimat voineet estää Diderot'ta ja Voltai-rea levittämästä vapaudellisia ajatuksiaan kansan keskuuteen, niin eivät nytkään vallanpitäjät kykene estämään Recluseja, Darwineita, Spencereitä, Ibsenejä ja Mirbeauita levittämästä oikeudenmukaisuuden ja vapauden ajatuksia, jotka hävittävät ennakkoluulot, joilla massoja pidetään tietämättömyydessä. Ja nämä ko-vaosaisille tervetulleet ajatukset tulevat kukoistamaan kapinallisissa teoissa aivan kuten minussa, aina siihen päivään asti, kunnes auktoriteetin katoaminen sallii kaikkien ihmisten järjestäytyä vapaasti valintansa mukaan, kunnes jokainen saa vapaasti nauttia työnsä tuloksista ja kunnes ennakkoluuloiksi kutsutut moraali-set sairaudet katoavat sallien ihmisten elää harmonias-sa vailla muita haluja kuin opiskella tieteitä ja rakastaa kanssaihmissään.

Hyvät herrat, sanon lopuksi, että yhteiskunta, jossa näkee sellaisia yhteiskunnallisia epäoikeudenmukai-suuksia, mitä me näemme ympärillämme, jossa me näemme joka päivä köyhyyden aiheuttavan itsemur-hia ja prostituution leviävän joka kadunkulmaan – yh-teiskunta, jonka päämonumentteja ovat kasarmit ja vankilat – sellainen yhteiskunta täytyy poistaa ihmis-

si asti – jopa Etelä-Amerikan asumattomien seutujen kaukaisimmissa osissa, jossa oikeutetusti uskoin, että sivilisaation tuskiin väsynyt saisi siellä levätä pampuiden varjossa ja tutkia luontoa. Jopa siellä, ja enemmän kuin muualla, olen nähnyt pääoman tulevan kuin vampyyri imemään kovaosaisten parioiden viimeisenkin veripisaran.

Sitten tulini takaisin Ranskaan, jossa sain nähdä oman perheeni kärsivän hirvittävällä tavalla. Tämä oli viimeinen pisara suruni täyttämään kuppiin. Väsyneenä elämään tätä kärsimyksen ja pelkuruuden elämää vein tämän pommin niille, jotka ovat ensisijaisesti vastuussa yhteiskunnallisesta kurjuudesta.

Minua syytetään heidän haavojensa aiheuttamisesta, joihin ammukseni osuivat. Sallikaa minun ohimennen huomauttaa, että ellei porvaristo olisi teurastanut tai aiheuttanut joukkomurhia vallankumouksen aikana, on todennäköistä, että se olisi yhä aateliston ikeen alla. Toisaalta laskekaa Tonkinissa, Madagaskarilla ja Dahomeyssä kuolleet ja haavoittuneet lisäten siihen ne tuhannet, niin, ne miljoonat kovaosaiset, jotka kuolevat tehtaissa, kaivoksissa ja kaikkialla, missä koetaan kapitalismin murskaava voima. Lisätkää siihen vielä nälkään kuolevat – ja kaikki tämä tapahtuu meidän edustajiemme hyväksynnällä. Kuinka vähän painoa onkaan kaiken tämän rinnalla syytöksillä, joita nyt esitetään minua vastaan!

On totta, ettei toinen sulje toista pois; mutta emmekö me loppujen lopuksi toimi puolustautuen, kun me vastaamme iskuihin, joita me saamme ylhäältä? Tiedän erittäin hyvin, että minulle tullaan sanomaan, että minun olisi pitänyt pidättäytyä puheessani puolustamasta kansan vaatimuksia. Mutta mitä muuta voit-

Järkevän yhteiskuntatutkijan kannalta ongelma ei liity siihen, olivatko Czolgoszin tai Averbuchin teot käytännöllisiä sen kummemmin kuin onko myrsky käytännöllinen. Viattomien uhrien raaka pamputtaminen niin sanotussa vapaassa tasavallassa ja alenava, sielun tuhoava taloudellinen taistelu antaa kipinän, joka sytyttää liikevoiman Czolgoszin ja Averbuchin kaltaisten miesten uupuneissa ja riistetyissä sieluissa. Mikään vainon, jahtaamisen ja repression määrä ei voi sammuttaa tätä yhteiskunnallista ilmiötä. Tämä seikka tekee välttämättä vaikutuksen jokaiseen ajattelevaan ja tuntevaan mieheen ja naiseen.

Usein kysytään, eivätkö sitten tunnetut anarkistit ole tehneet väkivallantekoja. Tottakai he ovat, mutta he ovat kuitenkin olleet aina valmiita kantamaan vastuun. Väitän, etteivät heitä ole ajaneet tekoihinsa anarkismin opetukset, vaan olosuhteiden valtavat paineet, jotka ovat tehneet elämän sietämättömäksi ottaen huomioon heidän herkät luonteensa. Tietenkin anarkismi, kuten mikä tahansa muukin yhteiskuntateoria, joka tekee ihmisestä tietoisien yhteiskunnallisen yksikön, toimii kapinan käymisastiana. Tämä ei ole pelkkä väite, vaan kokemuksen todistama tosiasia. Tähän kysymykseen liittyvien olosuhteiden läheisempi tarkastelu selventää edelleen kantaani.

Ajatelkaamme muutamia anarkistien kahden viime vuosikymmenen aikana tekemiä merkittävimpiä iskuja. Niin oudolta kuin saattaa kuulostaakin, yksi merkittävimmistä poliittisen väkivallan teoista tapahtui täällä Yhdysvalloissa Homesteadin lakon yhteydessä vuonna 1892.

Noina ikimuistoisina päivinä Carnegien teräsyhtymä organisoivat salaliiton murskaamaan rauta- ja terästyöläisten yhteenliittymän. Yhtymän silloiselle pääjohtajalle, Henry Clay Frickille, uskottiin tämä demokraattinen tehtävä. Hän ei vitkastellut ryhtyessään toteuttamaan politiikkaansa ammattiyhdistyksen murtamiseksi; politiikkaa, jota hän oli niin menestyksellisesti harjoittanut hallitessaan terrorilla koksialueita. Samalla, kun rauhanneuvotteluita tarkoituksellisesti pitkitettiin, Frick johti salaa sotilaallisia valmisteluja;

hän linnoitti Homesteadin terästehtaan pystyttäen korkean, piikkilangalla päällystetyn lauta-aidan ja varusti sen ampuma-aukoilla tarkka-ampujia varten. Ja sitten yösydännä hän yritti salakuljettaa armeijan palkattuja Pinkertonin murhamiehiä Homesteadiin, mikä johti terästyöläisiin kohdistuneeseen kammottavaan verilöylyyn. Tyytymättä Pinkertonin miesten yhteenotossa tappamiin yhteentoista uhriin Henry Clay Frick, hyvä kristitty ja kunnon amerikkalainen, alkoi samantien jahdata avuttomia leskiä ja orpoja häätämällä heidät yhtymän talonrötelöistä.

Koko maa heräsi näihin epäinhimillisiin sikamaisuuksiin. Sadat ihmiset esittivät vastalauseensa vedoten Frickiin, että hän luovuttais eikä menisi liian pitkälle. Niin, sadat ihmiset vastustivat – kuten vastustetaan häiritseviä karpäsiä. Oli ainoastaan yksi, joka aktiivisesti reagoi Homesteadin raakuuksiin: Alexander Berkman. Kyllä, hän oli anarkisti. Hän oli ylpeä tuosta tosiasiasta, koska se oli ainoa voima, joka teki epäsuhdan hänen henkisen kaipauksensa ja ulkomaailman välillä yhtään siedettäväksi. Sinänsä anarkismi ei kuitenkaan toiminut yllykkeenä Alexander Berkmanin tekoon, vaan yhdentoista terästyöläisen raaka teurastus oli kannustimena hänen yritykselleen ottaa Henry Clay Frick hengiltä.

Tilastot Euroopassa tapahtuneista poliittisen väkivallan teoista esittävät lukuisia hätkähdyttäviä esimerkkejä ympäristön vaikutuksesta herkkiin ihmisiin.

Vaillant, joka vuonna 1893 räjäytti pommin edustajainhuoneessa Pariisissa, esitti oikeudessa puheen, joka osuu sellaisten tekojen todellisiin vaikuttimiin niiden psykologiaa ajatellen:

Hyvät herrat, muutaman minuutin kuluttua te annatte iskunne, mutta saadessani tuomionne minulla on ainakin se tyydytys, että olen haavoittanut vallitsevaa yhteiskuntaa; tätä kirottua yhteiskuntaa, jossa voi nähdä yhden ainoan ihmisen tuhlaamassa tarpeettomasti niin paljon, että sillä ruokkisi tuhansia perheitä; alhaista yhteiskuntaa, joka sallii muutamien yksilöi-

den monopolisoida kaiken yhteiskunnallisen vaurauden samalla, kun sadattuhannet kovaosaiset ovat vail-la leipää, joka sentään koirillekin sallitaan, ja samalla, kun kokonaiset perheet tekevät itsemurhan elämän välttämättömyyksien puutteessaan.

Voi kunpa, hyvät herrat, hallitsevat luokat voisivat mennä kovaosaisten keskuuteen! Mutta ei, he pysyvät mieluummin kuuroina kovaosaisten pyynnöille. Tuntuu kuin kohtalo pakottaisi heitä, kuten 1700-luvun kuninkaallisia, kohti jyrkännettä, joka nielaisee heidät, sillä kirottuja ovat ne, jotka pysyvät kuuroina nälkäisten parkunalle, kirottuja ne, jotka uskoen olevansa ole-mukseltaan ylempiä luulevat oikeudekseen riistää ala-puolellaan olevia! Tulee vielä aika, jolloin ihmiset eivät enää keskustele, he nousevat kuin pyörremyrsky ja lähtevät liikkeelle kuin tulva. Silloin me näemme keihäisiin seivästettyjä verisiä päitä.

Hyvät herrat, riistettyjen joukossa on kahdenlaisia yksilöitä. Toiset, jotka eivät tajua keitä he ovat eivätkä sitä mitä he voisivat olla, ottavat elämän vastaan niin kuin se tulee, uskoen syntyneensä orjiksi ja tyytyen siihen vähään, mikä heille annetaan vastineeksi työvoimastaan. On kuitenkin olemassa myös toisia, jotka ajattelevat, tutkivat ja ympärilleen katsellen havaitsevat yhteiskunnallisia epäoikeudenmukaisuuksia. Onko heidän vikansa, että he näkevät selvästi ja kärsivät nähdessään muiden kärsivän. Sitten he heittäytyvät taisteluun ja tekevät itsestään kansan vaatimusten sanantuoja.

Hyvät herrat, minä kuulun jälkimmäisiin. Minne olenkaan mennyt, siellä olen nähnyt kovaonnisten taipuvan pääoman ikeen alla. Kaikkialla olen nähnyt samojen haavojen aiheuttavan veren kyyneleitä aina virrak-